

stále bez ohledu na organisující princip zobrazení, představovaný autorem« (s. 148). »Z podstatné složky dějového schématu, objektivně zobrazeného autorem, vyrůstá polopřímá řeč v jediného nositele dění. Novou románovou strukturu již nevyznačuje osnova, primárně vytvořená autorem, nýbrž všechno určuje sled dojmů postav« (s. 93).

Rozbor »personální« polopřímé řeči přerůstá v pozoruhodný rozbor základních rysů anglického »asociativního« románu, který tak silně ovlivnil vývoj meziválečné literatury. Zde můžeme spatřovat jádro Neubertovy práce. Je velmi poučné, jak autor dovede, neupadáje ani do vulgarisace ani do objektivismu, spojovat důkladný vědecký rozbor s přesvědčivým marxistickým hodnocením »psychologického naturalismu«. Ukazuje, že vznik »asociativní« metody je podmíněn jednak rozkladem lidské osobnosti v období imperialismu, jednak neschopností buržoasního spisovatele rozebrat a zhodnotit společenské síly současnosti. V »asociativním« románu »dosahuje bezmocnost umělce v kapitalistickém světě vrcholu. V bezvýhodnosti poměrů, které ho obklopují, si uvědomuje svou úplnou neschopnost rozplést svým dilem chaos imperialistické skutečnosti« (s. 98). A tak namísto celostního zobrazení a zhodnocení světa nastupuje proud spontánních a alogických asociací jednotlivých zobrazených subjektů, jimž se svět jeví jako nelítostná nutnost, které jsou bezmocně vydáni a jejíž smysl nechápou.

Neubertova kniha vyniká nejen bohatou znalostí materiálu, ale i širokým rozhledem po západocvropské odborné literatuře věnované otázkám polopřímé řeči a výstavbě moderní epiky vůbec. Přístup k těmto pramenům můžeme autorovi závidět. Na druhé straně překvapuje malá znalost odborné literatury sovětské. Vždyť i zde existují vynikající práce, které mají co říci k problémům výstavby a stylu moderního románu; jmenujme za mnohé aspoň stylistické práce V. V. Vinogradova.

Pro nás je Neubertova monografie nejen poučná, ale i inspirující, a to jak pro literární vědce, zabývající se otázkami výstavby románu, tak pro lingvisty, zaměřené k stylistice umělecké řeči. Naše diskuse o modernosti mohou přejít od planých spekulací ke konkrétním výsledkům jen na základě důkladného vědeckého

rozboru naší moderní literatury. Pro takový vědecký, marxisticky hodnotící rozbor je Neubertova kniha v mnohém vzorem.

Lubomír Doležel

MARXISTICKÝ POHLED NA VÝVOJ SPISOVNĚ FRANCOUZŠTINY

Z díla Marcela Cohena¹⁾ zaslouží zvláštní zmínky soubor 17 populárně zaměřených článků o spisovně franštině, uveřejněných v letech 1950—54 v časopisech *Europe* a *Lettres françaises*²⁾. Slibný podtitul »500 let francouzské věty« není zcela na místě. O větě spisovně franštiny (f. *écrit*) za půl tisíciletí se dočítáme málo a sotva něco nového: emancipovala se od věty latinské, romantismus jí přinesl uvolnění apod. Více než 70 stránek vyplňuje zato podrobný a bohatě doložený popis osudů *passé simple*, hlavně z uplynulé poloviny našeho století. Jeden z článků je věnován počátkům polopřímé řeči (*style indirect libre*).

M. Cohen vykládá svým francouzským čtenářům o jazyce u Rabelaisa, plejády, Vaugelasa, Fénelona a akademie, aby ukázal, jak a kdy vznikla dnes platná kodifikace spisovně francouzštiny a jejího pravopisu, jak a proč se od sebe značně oddálily jazyk spisovný a jazyk mluvený (f. *parlé*). Východisko z dnešního stavu vidí autor — řečeno českou terminologií — v demokratizaci spisovněho jazyka a v pravopisné reformě.

Z díla Cohena se poučí i lingvista a připomene si věci nesporné: o spojitosti dějin a rozvrstvení jazyka s dějinami společnosti a společenskou situací, o vztahu jazyka spisovněho k jazyku mluvenému aj. Často se Cohenovy formulace podobají zásadám PLKu o kultuře spisovněho jazyka.

Pavel Novák

JAZYKOVĚDNÁ PUBLIKAČNÍ ČINNOST NČSAV

Nakladatelství Československé akademie věd vydalo v pěkné úpravě *Bibliografický katalog 1953—1957* (Praha 1958, 126 s.), jehož jádrem je jednak seznam knižních publikací, jed-

¹⁾ Viz zde s. 282—289.

²⁾ *Grammaire et style, 1450—1950, Cinq cents ans de phrase française*, Editions sociales, Paříž 1954, 230 s.